

Zakres materiału na egzamin z prawa konstytucyjnego

I. Podstawowe pojęcia prawa konstytucyjnego

1. Pojęcia „małej konstytucji”, „minimum konstytucyjnego”, „ustawy organicznej”.
2. Unitarna i federalna forma państwa.
3. System prezydencki, parlamentarny i ich odmiany.
4. Jakie cechy odróżniają konstytucję od ustaw zwykłych?
5. Rodzaje konstytucji (sztywna, elastyczna).
6. Szczególna forma konstytucji.
7. Szczególna treść konstytucji.
8. Szczególna moc prawna konstytucji.
9. Geneza Konstytucji RP z 1997 r. (nowela kwietniowa, nowela grudniowa, Mała Konstytucja 1992 r., Ustawa o przygotowywaniu konstytucji).
10. Preambuła do Konstytucji RP.
11. Bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP.
12. Tryb zmiany Konstytucji RP.

II. Podstawowe (naczelne) zasady konstytucyjne

13. Pojęcie „konstytucyjnej zasady prawa”.
14. Zasada suwerenności Narodu i formy jej wykonywania.
15. Idea państwa prawa i jego współczesne rozumienie w orzecznictwie TK.
16. Zasada państwa demokratycznego.
17. Zasady sprawiedliwości społecznej.
18. Zasada podziału i równoważenia władz.
19. Zasada niepodległości i suwerenności państwa.
20. Zasada decentralizacji władzy publicznej.
21. Zasada społecznej gospodarki rynkowej.

III. Formy demokracji bezpośredniej

22. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza.
23. Veto ludowe.
24. Pojęcie i rodzaje referendum.
25. Rodzaje referendum w Konstytucji RP.
26. Referendum w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa.
27. Referendum ratyfikacyjne.
28. Referendum zatwierdzające zmiany w Konstytucji.

IV. Źródła prawa

29. Konstytucyjny system źródeł prawa.
30. Pojęcie materii ustawowej (przedmiot ustawy) i zasada wyłączności ustawy.
31. Konstytucyjne wymogi wydawania rozporządzeń.
32. Umowy międzynarodowe jako źródło prawa.
33. Akty prawa wewnętrznego.
34. Prawo krajowe a prawo unijne.
35. Precedens, zwyczaj i prawo zwyczajowe w polskim prawie konstytucyjnym.

V. Konstytucyjne prawa, wolności i obowiązki

36. Konstytucyjna „wolność” a „prawo” jednostki.
37. Pojęcie i podstawowa klasyfikacja obowiązków obywatelskich.
38. Prawnonaturalne i pozytywistycznoprawne uzasadnienia praw człowieka
39. Katalog praw człowieka i jego podziały.
40. Uniwersalny i regionalny system ochrony praw człowieka (akty prawne i organy: Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Międzynarodowe Pakty Praw Człowieka, Europejska Konwencja Praw Człowieka, Karta Praw Podstawowych, Rada Europy, ETPC, TSUE).
41. Granice i ograniczenia (ingerencje w zakres) praw i wolności.
42. Zasady ograniczania konstytucyjnych praw i wolności.
43. Godność człowieka jako źródło praw i wolności oraz jako prawo podmiotowe.
44. Zasada równości.
45. Wolność słowa.
46. Wolność zgromadzeń.

47. Wolność zrzeszania się (stowarzyszenia, zrzeszenia, związki zawodowe, partie polityczne).
48. Prawo dostępu do informacji publicznej.
49. Ochrona praw socjalnych i ekonomicznych i kulturalnych w Konstytucji RP.
50. Zasady polityki państwa (normy programowe) o charakterze socjalnym.
51. Prawo do sądu.
52. Skarga konstytucyjna.
53. Rola RPO w ochronie praw i wolności jednostki.

VI. Prawo wyborcze

54. Podstawowe pojęcia prawa wyborczego.
55. Zasada powszechności.
56. Zasada równości.
57. Zasada tajności.
58. Zasada proporcjonalności.
59. Zasada bezpośredniości.
60. Podział mandatów w wyniku wyborów (zasady określające podział, ograniczenia proporcjonalności, okręgi jedno – i wielomandatowe – wady i zalety; systemy mieszane).
61. Zasady prawa wyborczego w wyborach do Sejmu i Senatu.
62. Zgłaszanie kandydatów w wyborach parlamentarnych i prezydenckich.
63. Stwierdzenie ważności wyborów do Sejmu i Senatu oraz wyborów Prezydenta RP.

VII. Parlament

64. Pozycja ustrojowa parlamentu i jego funkcje.
65. Struktura władzy ustawodawczej.
66. Status posła i senatora (*konstrukcja mandatu, ochrona prawna*).
67. Kadencyjny (*pojęcie i trwanie kadencji*) i permanentny system pracy parlamentu.
68. Organizacja wewnętrzna Sejmu.
69. Skład i kompetencje Zgromadzenia Narodowego.
70. Procedura ustawodawcza ogólna.
71. Rodzaje szczególnych postępowań ustawodawczych i podstawowe różnice w stosunku do procedury ogólnej (w tym budżetowa).
72. Środki i zakres kontroli Sejmu wobec innych organów (w tym votum zaufania, v. nieufności, absolutorium).

VIII. Prezydent i Rada Ministrów

73. Struktura organizacyjna i funkcjonalna władzy wykonawczej.
74. Pozycja ustrojowa Prezydenta.
75. Kompetencje Prezydenta RP.
76. Odpowiedzialność Prezydenta RP.
77. Kontrasygnata.
78. Prerogatywy.
79. Rada Ministrów – pozycja ustrojowa i organizacja.
80. Kompetencje Rady Ministrów.
81. Powołanie i dymisja Rady Ministrów.
82. Pozycja i kompetencje Prezesa Rady Ministrów.
83. Odpowiedzialność polityczna i konstytucyjna.

IX. Sądy i Trybunały

84. Pozycja ustrojowa władzy sądowniczej.
85. Struktura i właściwość sądów.
86. Gwarancje niezawisłości sędziowskiej.
87. Modele kontroli konstytucyjności prawa.
88. Pozycja ustrojowa, skład i funkcje Trybunału Konstytucyjnego.
89. Kontrola hierarchicznej zgodności aktów normatywnych przez TK.
90. Skutki orzeczeń TK o niezgodności z prawem aktów normatywnych.
91. Kontrola konstytucyjności celów lub działalności partii politycznych.
92. Rozstrzygnięcie sporów kompetencyjnych między centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.
93. Rozstrzygnięcie w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu i powierzeniu Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków Prezydenta RP.
94. Trybunał Stanu – struktura i procedura.
95. Postępowanie w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej.

X. Samorząd terytorialny

96. Pozycja ustrojowa samorządu terytorialnego.
97. Struktura samorządu terytorialnego.

XI. Inne naczelne organy państwa oraz inne instytucje konstytucyjne

98. Pozycja ustrojowa NIK (*usytuowanie w systemie i gwarancje*).
99. Konstytucyjny zakres kontroli sprawowanej przez NIK (*kryteria, zakres podmiotowy*).
100. Pozycja ustrojowa, wybór i kompetencje Rzecznika Praw Obywatelskich.
101. Pozycja ustrojowa Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.
102. Prokuratura.
103. Pozycja ustrojowa i zadania Narodowego Banku Polskiego i Rady Polityki Pieniężnej.
104. Stany nadzwyczajne w Konstytucji RP (*rodzaje, kto ogłasza*).

Zalecany podręcznik: L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2019.